

POLITICA LOCALĂ PRIVIND EDUCAȚIA ADULȚILOR II

**MANUAL PENTRU
PRACTICIENI**

Consolidarea educației bazate pe comunitate pentru un viitor mai verde și mai incluziv

Manualul pentru practicieni este mai mult decât un ghid practic — este o punte între viziune și realitate, între ambiția strategică a Orașelor de Învățare și acțiunea concretă a micilor comunități locale. Născut din cunoștințele colective și discuțiile din cadrul proiectului LEAP 2, manualul este conceput pentru a servi ca resursă practică pentru cei care lucrează cel mai aproape de comunitate: educatori, personal municipal, lideri ai societății civile, facilitatori de învățare pentru adulți și toți cei angajați în modelarea unui viitor durabil și incluziv de jos în sus.

Deși cadrele internaționale, precum Obiectivele de Dezvoltare Durabilă ale ONU, Pactul Verde European și cadrul de competențe GreenComp, oferă o orientare puternică în educația pentru durabilitate și dezvoltarea competențelor ecologice, schimbarea devine vizibilă, semnificativă și durabilă la nivel local – în orașe, cartiere și mici municipalități. Cu toate acestea, aceste contexte locale se confruntă adesea cu bariere structurale: bugete limitate, infrastructură de învățare subdezvoltată, colaborare intersectorială slabă sau lipsa instrumentelor educaționale adaptate.

Manualul răspunde direct acestor realități. Acesta oferă bune practici, instrumente adaptabile și strategii de învățare inspirate de comunitate, care au rezultat din activitatea proiectului LEAP 2 în șase țări europene. Promovează replicabilitatea și extinderea inițiativelor care ajută la dezvoltarea competențelor ecologice, încurajează implicarea cetățenilor și integrează învățarea pe tot parcursul vieții în viața de zi cu zi a comunității.

Bazat pe etosul Orașelor de Învățare și inspirat de membrii Rețelei Globale a Orașelor de Învățare (GNLC), manualul pledează pentru educația bazată pe loc ca pârghie pentru dezvoltarea durabilă. Acesta arată cum micro-învățarea, implicarea comunității și planificarea strategică pot fi utilizate chiar și cu mijloace modeste pentru a genera rezultate puternice — rezultate de natură educațională, de mediu și socială.

Mai presus de toate, Manualul pentru practicieni este o invitație: o invitație de a acționa, de a co-crea soluții locale, de a împuternici cursanții de toate vârstele și de a transpune obiectivele politice în impact practic – un cartier, o inițiativă, un cursant pe rând.

CUPRINS

1. Introducere	04
2. Context și raționament	05
3. Provocările cheie cu care se confruntă municipalitățile mici	07
4. Orașul învățării ca agent al schimbării	09
5. Proiectarea și furnizarea de micro-învățare privind competențele ecologice	11
6. Strategii de implicare și participare	15
7. Bune practici din teren	17
8. Set de instrumente pentru practicienii locali	20
9. Concluzii și perspective	22

Finanțat de Uniunea Europeană. Opiniile și punctele de vedere exprimate aparțin exclusiv autorilor și nu reflectă neapărat poziția Uniunii Europene sau a Comisiei Europene. Uniunea Europeană și autoritatea finanțatoare nu pot fi considerate responsabile pentru acestea.

1. INTRODUCERE

Acest manual a fost conceput ca o resursă practică, bazată pe experiență, pentru cei care lucrează în prima linie a dezvoltării comunitare și a educației — în special în municipalități mici și în contexte de guvernare locală.

Principalii utilizatori ai acestui manual sunt profesioniștii și practicienii care doresc să activeze sau să consolideze inițiativele locale privind competențele ecologice. Printre utilizatori se pot număra, de asemenea, consilieri politici, formatori și furnizori de servicii de învățare pentru adulți care doresc să integreze competențele de sustenabilitate în programele lor.

Obiectivul general al acestui manual este de a transpune viziunea Orașelor de Învățare în acțiuni cotidiene, adaptate la nivel local. Acesta se concentrează pe modul de utilizare a experiențelor de micro-învățare pentru cetățenii adulți și pe cultivarea conștientizării ecologice, promovarea schimbării comportamentale și consolidarea rezilienței comunității.

În acest sens, manualul sprijină dezvoltarea competențelor ecologice prin capacitarea actorilor locali de a integra învățarea pe tot parcursul vieții în comunitățile lor – nu ca un lux instituțional, ci ca un răspuns strategic la presiunile ecologice, sociale și economice.

Manualul susține ideea că municipalitățile mici, atunci când sunt dotate cu instrumentele și abordările potrivite, cum ar fi oportunitățile de învățare, pot deveni motoare puternice ale transformării către durabilitate.

În cadrul proiectului LEAP II, partenerii au examinat 12 orașe de învățare pentru a găsi exemple de inițiative ecologice și pentru a prezenta rezultatele sub formă de studii de caz. De asemenea, au elaborat materiale de micro-învățare pe teme selectate, pe care le pun la dispoziție pentru utilizare ulterioară – atât pentru funcționarii locali, pentru a se familiariza cu temele principale, cât și pentru cetățeni, pentru a învăța și a acționa.

2. CONTEXT ȘI JUSTIFICARE

Proiectul LEAP II a fost dezvoltat ca o evoluție naturală a unei inițiative Erasmus+ anterioare care viza sprijinirea municipalităților mici în formularea politicilor locale de educație în contextul mai larg al învățării pe tot parcursul vieții (www.leap2local.eu), astfel cum a fost formulat la nivelul UE.

LEAP II se concentrează pe durabilitate și competențe ecologice, având ca obiectiv sprijinirea comunităților mai mici din întreaga Europă în parcurgerea tranziției ecologice prin educație și formare la nivel comunitar. Inspirată de oferta LEAP II (studii de caz și materiale de micro-învățare), administrațiile locale pot deveni modele de comportament ecologic și pot introduce practici ecologice în birourile și politicile lor – reciclare, compostare, sprijinirea transportului ecologic etc. Pe de altă parte, cetățenii pot deveni conștienți de practicile ecologice și pot îndemna reprezentanții lor locali să le introducă.

La baza acestui efort se află recunoașterea faptului că administrațiile locale și actorii societății civile sunt factori esențiali ai tranziției ecologice. Inițiativa LEAP 2 este aliniată la mai multe cadre politice și strategice generale, în special:

- Pactul verde european, care poziționează educația ca un factor-cheie al tranziției ecologice;
- Obiectivele de Dezvoltare Durabilă ale ONU (ODD), în special Obiectivul 4 (educație de calitate), Obiectivul 11 (orașe și comunități durabile) și Obiectivul 13 (acțiuni climatice);
- Cadrul UNESCO privind orașele de învățare, care promovează oportunități de învățare incluzivă și pe tot parcursul vieții la nivel de oraș, ca catalizator al dezvoltării durabile și al incluziunii sociale;
- Și Cadrul GreenComp al Comisiei Europene, care oferă o viziune structurată pentru dezvoltarea competențelor ecologice în cadrul sistemelor educaționale.

Aceste cadre evidențiază necesitatea de a construi nu doar cunoștințe, ci și capacitatea de acțiune, prin învățarea pe tot parcursul vieții care este accesibilă, contextualizată și conectată la viața de zi cu zi a oamenilor.

Este important de menționat că proiectul și acest manual pun accentul pe municipalitățile mici și zonele rurale. Aceste localități se confruntă cu obstacole specifice, inclusiv oportunități limitate de dezvoltare profesională, colaborare intersectorială slabă și investiții insuficiente în infrastructura de educație pentru adulți. Cu toate acestea, ele prezintă și oportunități unice: comunități strâns unite, actori motivați și structuri de guvernare flexibile care pot aplica rapid noi abordări de învățare.

Orașele de învățare examinate de partenerii LEAP II sunt destul de mari, mai ales în ceea ce privește numărul de locuitori. Cu toate acestea, exemplele de bune practici includ activități potrivite și pentru municipalitățile mici, pe care le invităm să le citească și să se inspire din ele. Nu se poate sublinia îndeajuns faptul că succesul oricărei astfel de inițiative nu este posibil dacă nu se bazează pe un parteneriat – între o administrație locală care oferă sprijin și o organizație locală care are capacitatea de a planifica și implementa o inițiativă.

3. PROVOCĂRI CHEIE CU CARE SE CONFRUNTĂ MUNICIPALITĂȚILE MICI

În ciuda rolului lor vital în promovarea sustenabilității la nivel local, municipalitățile mici se confruntă adesea cu obstacole semnificative și recurente atunci când vine vorba de promovarea competențelor ecologice și a învățării pe tot parcursul vieții. Concluziile analizei nevoilor LEAP 2 și ale interviurilor la nivel local au relevat mai multe provocări structurale, sociale și instituționale care le limitează capacitatea de a acționa eficient.

O primă provocare este lipsa resurselor – atât financiare, cât și umane. Multe municipalități nu dispun de personal care să aibă timpul sau pregătirea necesară pentru a pune în aplicare inițiative educaționale legate de durabilitate.

În paralel, nivelurile scăzute de implicare a publicului – determinate de apatie, dezinformare sau priorități concurente – fac dificilă mobilizarea cetățenilor în jurul învățării despre mediu.

O altă problemă critică este implicarea fragmentată a părților interesate. Cooperarea dintre administrația locală, societatea civilă, școli/învățământul superior și actorii privați tinde să fie inconsecventă sau subdezvoltată.

În toate teritoriile partenere LEAP 2 au apărut modele similare: de multe ori existau inițiative promițătoare, dar acestea rămâneau izolate, insuficient susținute sau slab integrate în strategii mai ample de dezvoltare comunitară și/sau de redresare economică.

Acest manual încurajează o abordare realistă și strategică a consolidării capacităților — una care se concentrează nu numai pe ceea ce este de dorit, ci și pe ceea ce este fezabil în prezent și pe modul în care pașii mici pot duce la o schimbare sistemică în timp.

Un exemplu de implicare reușită a părților interesate este inițiativa „Dublin Learning City”, care reflectă o comunitate implicată în dezvoltarea sustenabilității, accesibilității și îmbunătățirii calității generale a vieții pentru rezidenții săi. Consiliul Local al orașului Dublin (DCC) promovează și susține învățarea pe tot parcursul vieții prin inițiativa „Dublin Learning City”. Scopul inițiativei „Dublin Learning City” este de a asigura că educația și învățarea sunt accesibile și incluzive pentru toți cetățenii. Aceștia își încurajează cursanții să avanseze către studii superioare și de specializare. Împreună cu partenerii lor comunitari din instituțiile de învățământ superior (HEI), Consiliul Local al orașului Dublin (DCC) și Consiliile de Educație și Formare (ETB), aceștia încurajează și promovează Dublinul ca un oraș primitiv și colaborativ, care sprijină toți cursanții, identitățile și culturile, creând un sentiment de apartenență și un oraș al învățării pentru toți.

4. ORAȘUL ÎNVĂȚĂRII CA AGENT AL SCHIMBĂRII

Conceptul de oraș al învățării, așa cum este promovat de UNESCO și de Rețeaua Globală a Orașelor de Învățare (GNLC), se bazează pe convingerea că învățarea pe tot parcursul vieții este esențială pentru construirea unor comunități durabile, incluzive și reziliente. Orașele învățării se angajează să facă educația accesibilă tuturor, în fiecare etapă a vieții și în medii formale, non-formale și informale. Ele cultivă medii în care cetățenii își pot dezvolta continuu cunoștințele, abilitățile și angajamentul civic pe baza colaborării comunitare, a construirii identității, a reciprocității și a încrederii.

La baza acestui model stau valori precum echitatea, incluziunea, învățarea intergenerațională, participarea comunitară și inovarea. Orașele învățării recunosc că educația și învățarea nu au loc doar în școli, ci și în biblioteci, parcuri, centre de cartier, locuri de muncă și spații publice. Astfel, ele integrează învățarea în viața de zi cu zi a comunității.

Una dintre principalele concluzii ale proiectului LEAP 2 este că modelul „Orașului învățării” poate fi redimensionat și adaptat cu succes la orașele mai mici și la mediul rural. Deși aceste comunități nu dispun neapărat de acoperirea instituțională sau de infrastructura marilor zone urbane, ele au adesea alte puncte forte: rețele locale solide, încredere civică și flexibilitatea de a experimenta pe baza legăturilor personale, familiale și de vecinătate.

LEAP 2 s-a inspirat din orașele membre ale GNLC care au implementat programe de învățare axate pe durabilitate, inițiate și formulate pe baza unor nevoi concrete, astfel încât să conducă la acțiuni legitime. Aceste exemple au demonstrat modul în care administrațiile locale pot construi parteneriate, promova cetățenia ecologică și integra competențele ecologice în viața de zi cu zi, precum și să creeze punți de legătură între dimensiunile de mediu, economice și sociale.

În cele din urmă, municipalitățile mici nu trebuie să reproducă scara orașelor de învățare mai mari. În schimb, ele pot localiza abordarea, aliniind-o la nevoile și prioritățile lor specifice, care reflectă caracterul și potențialul lor. Un alt mesaj al LEAP 2 este că municipalitățile mai mici pun accentul pe dimensiunile umane ale învățării în orașe și comunități prin aspirații interculturale și intergeneraționale, pentru a echilibra valorile, tradiția și solidaritatea cu cele ale abordărilor creative și inteligente, implicând cetățenii în colectarea și împărtășirea informațiilor.

Orașul Derry din Marea Britanie este un exemplu de oraș mai mic care a oferit forme și modalități extrem de importante de învățare comunitară pentru dezvoltarea durabilă, bazate pe acțiuni comunitare care au luat naștere din inițiativele de la nivel local ale cetățenilor, companiilor locale și asociațiilor societății civile. Derry (Marea Britanie) Learning City include diverse inițiative pentru promovarea învățării pe tot parcursul vieții în rândul populației. Este interesant să evidențiem aici Foyle Learning Community, care implică o rețea de școli și centre educaționale, Northwest Regional College (NWRC), care oferă o gamă largă de cursuri și ateliere tehnice și profesionale, Learning Cities Festival pentru a celebra învățarea, proiecte de incluziune socială concepute și axate pe grupurile vulnerabile și proiecte de sustenabilitate axate pe agricultura urbană și reciclare.

5. PROIECTAREA ȘI FURNIZAREA DE MICRO-ÎNVĂȚARE PRIVIND COMPETENȚELE ECOLOGICE

Micro-învățarea este o abordare extrem de adaptabilă și accesibilă a educației adulților — deosebit de eficientă în comunitățile în care timpul, resursele sau accesul la oportunități de învățare formale pot fi limitate. În contextul LEAP 2, micro-învățarea s-a dovedit a fi o metodă puternică de transmitere a competențelor ecologice în formate practice, adaptate contextului și ușor de integrat în viața de zi cu zi. De asemenea, prezintă principiile metodologice cheie, criteriile de calitate și considerentele organizaționale necesare pentru a asigura că inițiativele de micro-învățare sunt solide din punct de vedere pedagogic, incluzive din punct de vedere social și aliniate la prioritățile locale de sustenabilitate. Secțiunea se bazează pe experiența practică acumulată din proiectarea cursurilor, pilotarea și implicarea părților interesate pe parcursul ciclului de viață al proiectului.

În acest cadru, au fost concepute două cursuri online diferențiate, dar complementare: unul adresat utilizatorilor individuali (cursanți adulți fără experiență anterioară în domeniul sustenabilității) și altul adaptat special pentru municipalități și autorități locale. Ambele cursuri au fost structurate într-un format modular de micro-învățare și dezvoltate pentru un mediu complet digital, compatibil cu multiple dispozitive (tabletă, computer și smartphone), asigurând accesibilitatea și flexibilitatea utilizării.

Ceea ce diferențiază micro-învățarea este accentul pus pe conținut scurt, modular și aplicabil. În loc să necesite înscriere pe termen lung sau cadre formale, aceasta oferă momente de învățare flexibile care se potrivesc vieților agitate. Această flexibilitate permite educației în domeniul sustenabilității să ajungă la diverse grupuri țintă, inclusiv

autorități locale, cursanți adulți, educatori și comunitatea mai largă, indiferent de experiența lor anterioară sau disponibilitate. Structura modulară permite, de asemenea, adaptarea la diferite cursuri de învățare, făcând posibilă combinarea unităților în funcție de prioritățile locale specifice sau de nevoile instituționale. Fiecare unitate a fost concepută pentru a funcționa independent, rămânând în același timp parte a unei structuri generale coerente, asigurând atât accesibilitatea, cât și progresul pedagogic.

Ca răspuns la nevoile identificate ale proiectului și pe baza exemplelor de bune practici implementate în orașele partenere, cursul pentru utilizatori a fost organizat în patru blocuri tematice: (1) Unități de bază, incluzând Schimbările climatice, Introducere în economia circulară, Competențe ecologice, Acțiuni comunitare pentru durabilitate și Promovarea politicilor ecologice; (2) Practici personale de sustenabilitate, acoperind subiecte precum Înțelegerea amprentei de carbon, Obiceiuri responsabile de cumpărături, Alegerea conștientă a îmbrăcămintei, Utilizarea plasticului și alternative adecvate, precum și Alimentația sustenabilă; (3) Gestionarea resurselor și deșeurile, cu unități privind reducerea consumului de apă, evitarea risipei alimentare, compostarea la domiciliu, clasificarea deșeurilor („Nu toate deșeurile sunt gunoi”) și gestionarea deșeurilor electronice; și (4) Conștientizarea comunitară și de mediu, incluzând „De la spațiu la loc”, eficiența energetică la domiciliu, opțiuni de transport durabil, sărbători ecologice și biodiversitatea urbană și conservarea.

Aceste teme au fost selectate deoarece transformă provocările globale legate de durabilitate în acțiuni concrete, de zi cu zi, relevante pentru cursanții adulți. De exemplu, unități precum „Înțelegerea amprentei de carbon” sau „Eficiența energetică la domiciliu” leagă atenuarea schimbărilor climatice de deciziile practice din gospodărie, în timp ce „Acțiunea comunitară pentru durabilitate” și „Promovarea politicilor ecologice 1” încurajează implicarea civică și responsabilitatea colectivă. În mod similar, modulele privind compostarea sau gestionarea deșeurilor electronice reflectă practici concrete deja testate în municipalitățile partenere, consolidând legătura dintre teorie și experiențele locale reale.

Proiectul LEAP 2 și-a fundamentat oferta de micro-învățare pe cadrul GreenComp, care definește 12 competențe-cheie în materie de durabilitate, repartizate în patru domenii: valorizarea durabilității, acceptarea complexității, vizualizarea unui viitor durabil și acțiunea în favoarea durabilității. Aceste competențe au stat la baza concepției fiecărei unități de învățare, asigurându-se astfel că conținutul depășește simpla acumulare de cunoștințe, incluzând abilități, atitudini și comportamente. Fiecare modul a fost structurat în mod intenționat pentru a lega practicile durabile de zi cu zi de competențele specifice GreenComp, asigurând coerența între cadrele teoretice și aplicarea practică. Obiectivele de învățare au fost formulate în termeni măsurabili și orientați spre acțiune, promovând reflecția, gândirea critică și implicarea comunității. Acest lucru a asigurat că formarea a favorizat nu numai conștientizarea, ci și responsabilizarea și consolidarea capacităților la nivel individual și local.

În paralel, Cursul pentru municipalități s-a concentrat pe cinci unități strategice:

1. Schimbările climatice
2. Economia circulară
3. Competențe ecologice
4. Activități comunitare pentru durabilitate
5. Sprijinirea și promovarea soluțiilor ecologice

Această structură simplificată răspunde nevoilor operaționale ale administrațiilor locale, oferindu-le baze conceptuale și îndrumări practice pentru elaborarea de politici, implementarea inițiativelor locale și promovarea comportamentelor durabile în rândul cetățenilor. De exemplu, unitatea privind sprijinirea și promovarea soluțiilor ecologice abordează modul în care municipalitățile pot stimula consumul responsabil sau pot încuraja inițiativele de biodiversitate urbană inspirate de practicile de succes din orașele partenere.

Pentru a asigura relevanța, modulele de micro-învățare ar trebui să fie concepute în colaborare cu părțile interesate locale, reflectând provocările de mediu reale cu care se confruntă comunitatea și având rezultate clare. Pentru a realiza această dezvoltare comună a materialelor, faza pilot externă a fost crucială, deoarece a furnizat informații esențiale despre nevoile și potențialul cursului în rândul publicului țintă.

Este esențial ca micro-învățarea să rămână interactivă și iterativă. Acest lucru înseamnă integrarea unor bucle de feedback — instrumente simple, precum reflecții post-sesiune, chestionare scurte sau verificări ale comunității — care permit educatorilor și organizatorilor să adapteze conținutul, să monitorizeze impactul și să consolideze implicarea în timp. A fost conceput un proces structurat de pilotare internă și externă pentru a colecta feedback calitativ și cantitativ cu privire la claritate, relevanță, utilizabilitate și impact, permițând îmbunătățirea continuă a ambelor versiuni ale cursului (pentru instituțiile locale și pentru publicul larg). Metodele de colectare a feedback-ului au inclus sondaje, bazate pe analiza experienței utilizatorului, permițând perfecționarea conținutului, a formatului și a designului instrucțional. Acest proces iterativ a asigurat asigurarea calității și a consolidat durabilitatea și transferabilitatea rezultatelor finale.

Cu instrumentele potrivite, chiar și cea mai mică municipalitate poate utiliza micro-învățarea pentru a cultiva conștientizarea de mediu și responsabilitatea civică între generații. Prin urmare, rentabilitatea sa, ușurința de replicare și alinierea la cadrele europene de sustenabilitate îl fac un instrument strategic pentru administrațiile locale, furnizorii de educație pentru adulți și organizațiile comunitare care doresc să integreze educația de mediu în strategiile de învățare pe tot parcursul vieții. În acest sens, micro-învățarea nu numai că oferă cunoștințe, ci contribuie și la construirea unor comunități reziliente, informate și responsabile din punct de vedere ecologic.

6. STRATEGII DE IMPLICARE ȘI PARTICIPARE

Una dintre cele mai presante provocări în promovarea educației pentru durabilitate nu este lipsa de conținut, ci dificultatea de a implica oamenii. În special în municipalitățile mici, capacitatea limitată de informare, prioritățile concurente și relevanța percepută ca fiind scăzută duc adesea la un angajament limitat al cetățenilor.

În primul rând, implicarea eficientă începe cu o comunicare adaptată. Mesajele generice despre „acțiuni climatice” sau „sustenabilitate” nu reușesc adesea să rezoneze decât dacă sunt legate de preocupările cotidiene — cum ar fi economisirea banilor, grija pentru sănătatea familiei sau îmbunătățirea spațiilor locale. Mesajele ar trebui să reflecte limbajul, preocupările și referințele culturale ale fiecărui segment de public, fie că este vorba de tineri, pensionari, fermieri sau antreprenori locali.

7. BUNE PRACTICI DIN TEREN

În orașele mici, spațiile informale și non-formale – biblioteci, centre comunitare, târguri locale, parcuri, chiar și piețe – pot deveni arene puternice pentru micro-învățare.

Povestirea și mândria locală sunt, de asemenea, instrumente puternice. Încadrarea învățării prin narațiuni comunitare – cum ar fi modul în care cetățenii locali au redus deșeurile, au refăcut zonele verzi sau au înființat o cooperativă alimentară – poate inspira acțiunea și poate arăta că schimbarea nu este doar posibilă, ci deja în curs de desfășurare. Evidențierea modelelor locale, inclusiv a bătrânilor respectați, a profesorilor sau a liderilor tineri, poate spori, de asemenea, legitimitatea și încrederea.

Pentru a menține interesul, practicienii pot aplica stimulente comportamentale și gamificare. Tactici simple, precum provocări, insigne, angajamente ecologice sau recunoașterea comunității, pot crea impuls și vizibilitate.

Constatările LEAP 2 confirmă că stimulentele contează — dar nu trebuie să fie întotdeauna financiare. Recunoașterea, sentimentul de apartenență sau oportunitatea de a contribui la o comunitate mai bună sunt adesea factori motivaționali puternici. Procesele de co-creare, în care cetățenii ajută la modelarea conținutului de învățare sau a evenimentelor, favorizează, de asemenea, sentimentul de apartenență și angajamentul.

Participarea crește atunci când învățarea devine vizibilă, socială și semnificativă din punct de vedere personal. Ea prosperă acolo unde oamenii se simt respectați, incluși și împuterniciți. Cu strategiile potrivite, chiar și inițiativele modeste pot construi o cultură puternică a angajamentului față de sustenabilitate.

Pe parcursul implementării sale, proiectul LEAP 2 a testat o varietate de abordări pentru a promova competențele ecologice și învățarea pe tot parcursul vieții în diferite contexte locale. Aceste abordări au inclus cursuri de micro-învățare online și mixte, ateliere, evenimente de diseminare și faze pilot structurate care vizează atât reprezentanții instituționali, cât și publicul larg. Diversitatea formatelor a permis parteneriatului să testeze materialele.

Una dintre cele mai de succes strategii observate a fost utilizarea formatelor de micro-învățare furnizate prin canale comunitare de încredere. Caracterul modular și accesibil al unităților de învățare a permis o participare largă fără a necesita un angajament formal. Această abordare a redus barierele de acces, în special pentru cursanții adulți care ar putea avea timp limitat sau experiențe negative anterioare cu educația formală. În mai multe contexte, s-au observat rate de finalizare mai mari atunci când unitățile de învățare erau clar legate de acțiuni practice de zi cu zi, demonstrând importanța relevanței și a aplicabilității imediate.

O altă practică eficientă a fost proiectarea în comun a conținutului de formare cu părțile interesate locale, inclusiv profesori, ONG-uri locale și funcționari publici. Acest lucru a asigurat că materialele de învățare reflectau prioritățile locale — precum gestionarea deșeurilor, transportul ecologic sau economisirea energiei — și a permis participanților să devină agenți ai schimbării în propriile comunități. Implicarea părților interesate poate, de asemenea, să sporească legitimitatea, să consolideze canalele de diseminare și să faciliteze adoptarea materialelor la nivel instituțional. În contextele în care actorii locali sunt implicați încă din primele etape de planificare, s-au observat un grad mai mare de asumare a responsabilității și o continuitate a inițiativelor dincolo de activitățile formale ale proiectului.

Cu toate acestea, partenerii LEAP 2 s-au confruntat și cu obstacole. În unele cazuri, activitățile inițiale s-au bucurat de o participare redusă din cauza promovării insuficiente sau a conflictelor de programare cu alte evenimente locale. Aceste blocaje au fost depășite printr-o mai bună coordonare cu rețelele locale, prin flexibilitate în stabilirea orarului și prin utilizarea mai intensă a narațiunii vizuale pentru promovarea evenimentelor. O altă lecție învățată a fost importanța menținerii mesajelor simple și a soluțiilor practice, în special pentru grupurile comunitare mai puțin implicate.

Concluzia principală este că nu există un model unic, ci mai degrabă un set de principii adaptabile: începeți cu pași mici, rămâneți ancorați în realitățile comunității, implicați actorii locali din timp și integrați învățarea în viața de zi cu zi. Aceste perspective constituie o bază practică din care alte orașe și municipalități pot să se inspire – fie că lansează un proiect-pilot, extind o inițiativă sau pur și simplu caută inspirație pentru a începe. Datele colectate prin LEAP 2 confirmă faptul că impactul durabil apare atunci când educația ecologică este practică, participativă și integrată în structurile comunitare existente. Prin urmare, inițiativele locale pot consolida progresiv competențele ecologice și pot favoriza schimbări comportamentale pe termen lung.

Este esențial ca micro-învățarea să rămână interactivă și iterativă. Acest lucru înseamnă integrarea unor bucle de feedback – instrumente simple precum reflecții post-sesiune, chestionare scurte sau verificări ale comunității – care permit educatorilor și organizatorilor să adapteze conținutul, să monitorizeze impactul și să consolideze implicarea în timp. A fost conceput un proces structurat de pilotare internă și externă pentru a colecta feedback calitativ și cantitativ cu privire la claritate, relevanță, utilizabilitate și impact, permițând îmbunătățirea continuă a ambelor versiuni ale cursului (pentru instituțiile locale și pentru publicul larg). Metodele de colectare a feedback-ului au inclus sondaje, bazate pe analiza experienței utilizatorilor, permițând perfecționarea conținutului, a formatului și a designului instrucțional. Faza de pilotare a generat, de asemenea, comentarii specifice legate de consecvența formatării, coerența vizuală, elementele de navigare și necesitatea unei mai mari unificări a terminologiei și a aspectului vizual între module. Aceste aspecte

au fost abordate cu atenție și armonizate în timpul fazei finale de revizuire înainte de traducere, asigurând o structură coerentă și o identitate comună pentru toate materialele înainte de adaptarea lor în limbile partenerilor (engleză, slovacă, maghiară, spaniolă, italiană și română). Acest proces iterativ a asigurat asigurarea calității și a consolidat durabilitatea și transferabilitatea rezultatelor finale.

8. SET DE INSTRUMENTE PENTRU PRACTICIENII LOCALI

Pentru a sprijini implementarea practică a inițiativelor de învățare ecologică la nivel local, proiectul LEAP 2 a dezvoltat un set de instrumente și șabloane adaptabile. Acestea sunt concepute pentru a ajuta practicienii – fie că provin din municipalități, societatea civilă sau furnizori de educație – să planifice, să desfășoare și să monitorizeze activitățile mai eficient, fără a avea nevoie de competențe tehnice avansate sau de echipe numeroase.

Setul de instrumente este structurat în jurul celor trei faze cheie ale unei inițiative locale: planificare, implementare și evaluare. Pentru fiecare fază, setul de instrumente oferă resurse simple și flexibile care pot fi tipărite, editate sau utilizate digital, în funcție de nevoile practicantului.

Instrumente de planificare

Pentru început, setul de instrumente include:

- Un șablon de proiectare a proiectului pentru a defini obiectivele, grupurile țintă, rezultatele învățării și relevanța locală
- O fișă de lucru pentru cartografierea comunității, pentru identificarea actorilor-cheie, a spațiilor și a inițiativelor existente
- Un planificator de calendar și o matrice de sarcini pentru a clarifica rolurile, termenele și logistica

Aceste instrumente sunt deosebit de utile pentru municipalitățile care doresc să lanseze proiecte-pilot de mici dimensiuni sau să testeze idei într-un format structurat, dar ușor de implementat.

Instrumente de implicare și implementare

Pentru a asigura o participare semnificativă și o implementare fără probleme, setul de instrumente oferă:

- O listă de verificare pentru implicarea participanților, care include canale de comunicare, sfaturi privind accesibilitatea și aspecte legate de incluziune
- Un șablon pentru sesiuni de micro-învățare, care oferă îndrumări privind structura, durata și concluziile cheie
- Șabloane pentru formulare de feedback și activități interactive care pot fi utilizate în cadrul atelierelor sau al evenimentelor informale

Aceste resurse ajută organizatorii să rămână concentrați, să se adapteze la dinamica locală și să mențină învățarea centrată pe cetățean.

Instrumente de monitorizare și evaluare

Pentru măsurarea rezultatelor și fundamentarea acțiunilor viitoare, setul de instrumente conține:

- Un formular de bază pentru urmărirea impactului, destinat înregistrării prezenței, a schimbărilor de comportament și a feedback-ului cetățenilor
- O listă de verificare a alinierii la GreenComp pentru a evalua ce competențe de sustenabilitate sunt abordate în fiecare activitate
- Un jurnal de reflecție pentru facilitatori, pentru a documenta ce a funcționat, ce nu a funcționat și lecțiile învățate

Aceste instrumente susțin nu numai responsabilitatea, ci și o cultură a îmbunătățirii continue.

Toate șabloanele sunt elaborate pe baza testării în condiții reale. Acestea sunt menținute în mod intenționat simple și adaptabile, astfel încât practicienii să le poată personaliza pentru a se potrivi propriilor priorități și capacități. Fie că este utilizat pentru a coordona o formare punctuală, pentru a concepe un program pe durata unui an sau pentru a construi parteneriate intersectoriale, setul de instrumente își propune să facă furnizarea educației ecologice mai structurată, mai vizibilă și mai impactantă.

9. CONCLUZII ȘI PERSPECTIVE

Acest manual a prezentat o foaie de parcurs practică pentru municipalitățile mici, educatori și actorii comunitari, pentru a integra sustenabilitatea și învățarea pe tot parcursul vieții în strategiile de dezvoltare locală. Proiectul LEAP 2 a demonstrat că, chiar și cu resurse limitate, este posibil să se conceapă și să se ofere experiențe de învățare ecologică semnificative, care să crească gradul de conștientizare, să încurajeze implicarea și să inspire schimbări de comportament.

În esență, manualul transmite trei mesaje cheie:

- În primul rând, că educația este un factor esențial al tranziției ecologice și trebuie să fie accesibilă tuturor cetățenilor, nu doar elevilor din sistemele formale.
- În al doilea rând, că municipalitățile mici nu sunt prea mici pentru a conduce – dimpotrivă, ele pot acționa ca ecosisteme de învățare agile, conduse de comunitate.
- Și, în al treilea rând, că micro-învățarea, implicarea la nivel local și colaborarea intersectorială sunt instrumente puternice pentru a face sustenabilitatea relevantă, incluzivă și aplicabilă la nivel local.

Cititorii sunt încurajați să înceapă de unde se află – cu resursele, oamenii și ideile pe care le au deja – și să facă pași mici, strategici, către implementare. Acest lucru ar putea însemna pilotarea unei singure unități de învățare, convocarea unui grup de lucru local sau adaptarea unuia dintre șabloanele furnizate în acest manual. Fiecare acțiune mică construiește capacitate, impuls și încredere publică.

Privind spre viitor, manualul face apel la experimentare continuă, colaborare și schimb de cunoștințe. Niciun actor nu poate conduce singur această agendă. Parteneriatele – cu școli, ONG-uri, centre culturale, grupuri de mediu și municipalități similare – pot amplifica impactul și crea noi căi de învățare pentru cetățeni de toate vârstele.

Moștenirea acestui manual nu ar trebui să fie doar un set de instrumente și metode, ci o mentalitate de sustenabilitate bazată pe învățare: el îi invită pe utilizatori să-și privească comunitatea ca pe o sală de clasă vie, unde fiecare spațiu, cetățean și problemă oferă o oportunitate de a învăța, de a crește și de a contribui la un viitor mai verde și mai incluziv.

Co-funded by
the European Union

